

Подчинено обстоятелствено изречение

I. Сложно съставно изречение с подчинено обстоятелствено – подчиненото обстоятелствено изречение пояснява сказуемото на главното изречение откъм *време, място, начин, количество, цел, причина* или наречие от главното изречение; изпълнява службата на обстоятелствено пояснение по отношение на главното. Подчиненото обстоятелствено изречение отговаря на въпросите **къде, кога, защо, по каква причина, с каква цел, при какви обстоятелства**, зададени към сказуемото на главното изречение (виждаш, че това са същите въпроси, с които питаме за обстоятелствени пояснения в простото изречение) или наречие, изпълняващо службата на обстоятелствено пояснение в главното изречение.

🧐 Сказуемите в примерите са подчертани, **подчинените изречения** са изписани с удебелен шрифт, а **съюзните връзки** са оцветени в червено.

😊 Поясняващите думи между частите на сказуемото не са подчертани (**бях добре подготвен**)

😎 Подчертаването на сказуемите при анализа на сложните изречения дава възможност ясно да се видят простите изречения и спестява много главоболия.

- Прибирам се, **защото трябва да уча**. Защо се прибирам? – **защото трябва да уча**.

- **Когато стигнахме върха**, се чувствахме щастливи и доволни. Кога се чувствахме щастливи и доволни? – **когато стигнахме върха**.

- **С цел да изпреварим другия клас**, минахме по познатия ни пряк път. С каква цел минахме по познатия ни пряк път? – **с цел да изпреварим другия клас**.

😎 **Обърни внимание**, че ако подчиненото изречение пояснява **наречие** от главното, е **подчинено обстоятелствено**, но ако пояснява **съществително име**, е **подчинено определително**:

- **Най-радостна съм сега**, **когато всички сме заедно**. Подчиненото изречение **когато всички сме заедно** пояснява наречието **сега** – изречението е подчинено обстоятелствено.

- **Обичам моментите**, **когато всички сме заедно**. Подчиненото изречение **когато всички сме заедно** пояснява съществителното **моментите** – изречението е подчинено определително.

II. Видове подчинени обстоятелствени изречения Има толкова вида подчинени обстоятелствени изречения, колкото и обстоятелствени пояснения: **за време, за място, за начин, за количество и степен, за причина, за цел и т.н.**

1. Подчинено обстоятелствено изречение за време – отговаря на въпросите **кога, откога, докога, колко време**. За връзка с главното изречение служат наречията **когато, като, докато, щом, едва, току-що, преди да**.

- **До хижата стигнахме**, **преди да изгрее слънцето**.

2. Подчинено обстоятелствено изречение за място – отговаря на въпросите **где, къде, накъде, откъде, докъде**. За връзка с главното изречение служат наречията **гдето (дето), където, накъдето, откъдето, докъдето**.

- **Всички устремиха погледи напред**, **където вече се виждаха мачтите на "Калиакра"**.

3. Подчинено обстоятелствено изречение за начин – отговаря на въпросите *как, по какъв начин*. За връзка с главното изречение служат наречия и съюзи: *както, като, като че, сякаш, без да*.

• Продължаваше да говори, без да поеме дъх.

4. Подчинено обстоятелствено изречение за количество и степен – отговаря на въпросите *колко, колко пъти, в каква степен*. За връзка с главното изречение служат наречията *колкото, доколкото, отколкото, толкова*.

• Бързаше колкото сили има. Ако подчиненото обстоятелствено изречение пояснява сказуемото от главното и е въведено с относително местоимение **който, когото, каквото, колкото и др.**, то не се отделя със запетая.

5. Подчинено обстоятелствено изречение за причина – отговаря на въпросите *защо, за какво, по каква причина*. За връзка с главното изречение служат съюзите *защото, задето, понеже, тъй като, че*.

• Успях, понеже бях добре подготвен.

6. Подчинено обстоятелствено изречение за цел – отговаря на въпросите *защо, с каква цел*. За връзка с главното изречение служат съюзите *да, за да, та да, щото*.

• За да съкратя пътя си, трябваше да прегазя реката.

7. Подчинено обстоятелствено изречение за условие – отговаря на въпроса *при какво условие* (може да се извърши действието в главното изречение). За връзка с главното изречение служат съюзите *ако, да, ако да, в случай че, при условие че, частицата ли*.

• Ако бяхме побързали, щяхме вече да сме в хижата.

8. Подчинено обстоятелствено изречение за отстъпване и изключване – (познава се по смисъл и по връзката му с главното изречение) отговаря на въпросите *въпреки какво* (се извършва действието в главното изречение), *освен какво*.

→ Обстоятелственото изречение за отстъпване изразява мисъл, която противоречи на казаното в главното изречение. За връзка с главното служат сложните съюзи *ако и да, макар че, въпреки че*.

• Въпреки че обеща, ти отново ме излъга.

→ Обстоятелственото изречение за изключване изразява мисъл, която ограничава или изключва казаното в главното изречение. За връзка с главното изречение служат сложните съюзи *освен че, освен да, освен ако, освен дето, вместо да*.

• Не ми остава друго, освен да започна да уча.

III. Място на подчиненото обстоятелствено изречение Подчиненото обстоятелствено изречение може да стои *след* главното (*Вече бяхме се отчаяли, когато зад лодката изскочиха няколко делфина.*); *пред* главното изречение (*Преди да се гмурнат обратно във водата, ни погледнаха с малките си разбиращи очи.*); *между* частите на главното (*Сега, тъй като лошият спомен е изтрит от времето, съм готов да простя.*)

IV. Пунктуация

♦ Подчиненото обстоятелствено изречение **се отделя** от главното със запетая в следните случаи:

→ когато подчиненото изречение стои след главното, запетая се пише пред свързващата дума (защото тя принадлежи на подчиненото изречение)

• Тръгвам, защото имам да уча.

→ когато подчиненото изречение стои на първо място, запетая се пише след него;

• Когато се сетя за изкачването на връх "Ботев", душата ми се изпълва с гордост.

→ когато подчиненото изречение стои между частите на главното, се отделя със запетая от двете страни

- *Вчера, когато Петя ми звънна, наистина паднах от стола.*

♦ Подчиненото обстоятелствено изречение **не се отделя** със запетая в следните случаи:

→ когато пред съюза или съюзната дума стои отрицателната частица *не* или уточняваща дума или израз като *даже, дори, дълго, едва, единствено, именно, много, малко, особено, поне, само, тъкмо, твърде дълго, твърде скоро, чак*;

- *Душата ми се изпълва с гордост **само когато се сетя за изкачването на връх "Ботев".***

→ когато подчиненото изречение пояснява сказуемото в главното и е въведено с относително местоимение *който, когото (с когото и пр.), каквото, колкото*

- *Не яжте каквото ви падне.*

😊 **Запомни**, че ако подчиненото изречение стои пред главното, започва с думата, която служи за връзка, и **винаги** се отделя със запетая. Което означава, че ако едно изречение започва с думи като *където, защото, понеже, ако, да, че* и всички останали, посочени по-горе, трябва да потърсиш края му и да поставиш запетая.

Вж. Тест; - Страница 55, - Страница 56, - Страница 57, - Страница 44, - Страница 45

Интерпретации на литературни текстове

Интерпретации на литературни текстове.

Тестове

Тестове по български език на тема правопис и езикови правила. Разберете дали можете да пишете правилно.

Начало Търси в сайта

Граматиката е основен дял от езикознанието, изучаващ строежа на езика.

Copyright © 2012 - 2023